

15.88x20.51	1	עמוד 14	שבתון	11/10/2024	91840616-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

להאמין ולזכור

יעקב ספוקיני, M.A. ביחסים בינלאומיים

תשובה לאומית

להזהיר, כדי לעורר לבנו על חסרון ירושלים... עלילת דמשק היא אזהרה לשאננים בגולה, כי הם יושבים על עקרבים. אין דרך אחרת אלא להוציאם מן הגולה ול"ישבם בא". דבר זה יעשה באמצעות שרי ישראל (מונטיפיורי, כרמיה ובית רוטשילד) אשר אין גבול ליכולתם..."

מיה הדרך ליציאה מן הגלות? אלקלעי קבע שתחילה יש להתגבר רעיונית על פרדוקס הגלות. הוא הציע גאולה דו-שלבית: קודם 'גאולה טבעית' - באמצעות הקמת מדינה יהודית בא"י; ורק אח"כ גאולה משיחית. 'הגאולה תבוא קמעא קמעא ותחילתה בשנת ת"ר שנת רצון לה". אוסיף כי המושג 'תשובה' הוא גם מלשון שיבת עם ישראל לארצו ולא רק תשובה מעוון.

אלקלעי הכין תוכנית מעשית: לערוך כינוס "אספת זקנים" כנציגת היהדות הכללית מקהילות שונות. הנציגות תגייס כספים ותכשיר את העם לעלייה. אח"כ, בא"י, תדאג להם בצעדיהם הראשונים. בנוסף, תוקם קרן 'מלווה לאומי' לאיסוף כספים לקניית קרקעות. האספה תשלח נציגים לניהול מו"מ עם מעצמות אירופה ועם הסולטאן הטורקי לרכישת א"י. מו"מ זה ייעשה בעזרת יהודים בעלי השפעה בעולם ועוד.

תוכנית זו מזכירה את תוכניתו של הרצל. האספה היא הקונגרס הציוני, והקונגרס הוא שבחר בהרצל לנהל מו"מ עם שליטי מדינות העולם. יש אומרים כי סבו של הרצל, שמעון לייב, שהיה שמש בבית הכנסת הספרדי בזמלין, עירו של הרב אלקלעי, שמע את רעיונותיו של הרב ודיבר עליהם בחוג המשפחה. בציונות התקיים רעיון התשובה הלאומית.

- Yaakovspok1@gmail.com -

"עלילת דמשק" ב-1840. הקהילה היהודית בדמשק הואשמה ברציחת נזיר נוצרי ומשרתו המוסלמי לצורך שימוש בדמם בפסח. ההאשמה נתמכה בידי הקונסול הצרפתי. מעצמות אירופה הנוצרית תמכו באותו הזמן בשלטון מוחמד עלי, אשר פרש מהאימפריה העות'מאנית ושלט על סוריה ומצרים. תמיכה הנוצרים בשלטון עלי שימשה רקע נוח להפצת העלילה הנוצרית האנטישמית.

המעלילים נקבו בשמו של ספר יהודי. זה נכלא, עונה, 'הודה' בפשע ומסר שמות 7 "שותפים" - ראשי הקהילה. שניים מהם עונו למוות, אחד המיר את דתו והיתר עמדו במרים. השלטונות תפסו 63 מילדי הנאשמים וקרוביהם,

"ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזירה" [בתפילת 'ונתנה תוקף'].

בפשטות ה'תשובה' היא לשוב ולשמוע בקול ה', ככתוב: "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך" [דברים ל, ב]. על פסוק זה כתב ר' יצחק עראמה, ממגורשי ספרד, בספרו 'עקידת יצחק' כי התשובה כוללת שני חלקים: א. עזיבת הדרך הרעה; ב. לשוב ממנה אל היפוכה.

אין מדובר רק במובן האישי, אלא גם במובן הלאומי. לדעתו, עזיבת הגולה ושיבה לא"י תקרב את התשובה הפרטית. שכן, "כשיסור הריחוק מבינך לבנינו, יסור הפיזור אשר בין קצתכם לקצתכם, גם ריחוקכם מארצכם כמו

מיה הדרך ליציאה מן הגלות? הרב אלקלעי קבע שתחילה יש להתגבר רעיונית על פרדוקס הגלות ולקדם תוכנית גאולה דו-שלבית: קודם גאולה טבעית ע"י הקמת מדינה יהודית בא"י, ולאחר מכן גאולה משיחית

שהורעבו בכלא, כדי ללחוץ על ראשי הקהילה להודות במעשה שלא עשו. יהודים נכבדים החלו לפעול למענם. בצרפת פעלו רוטשילד וכרמיה, מונטיפיורי פעל בבריטניה. מונטיפיורי וכרמיה נסעו לפגוש את מוחמד עלי במצרים. בזכות פעילותם, שוחררו היהודים העצורים. שנה אחר כך חזרה סוריה לידי הסולטאן העות'מאני, ולכן נסעו השניים לקושטא, לסולטאן, והשיגו "פירמאן" - צו מלכותי המכריז כי שקר העלילו על היהודים. הרב אלקלעי התרשם מפעילותם וכתב: "מה שהתרחש בדמשק בא כדי

שנאמר 'ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מפל העמים אשר הפיצה ה' אלקיך שמה' [דברים ל, ג]. הקרבה בין ישראל לאלוקיו כרוכה בהגברת האחוה בין שבטי ישראל, והיא יכולה להתגשם רק כאשר ישוב עם ישראל לארצו.

בדרכו הלך הרב יהודה חי אלקלעי (1798-1878), ממבשרי הציונות. אלקלעי רצה לשבור את 'פרדוקס הגלות'. מחד גיסא, לשאוף לגאולה, ומאידך גיסא, לאסור על עלייה לא"י עד לביאת המשיח. הוא התעורר להציע הצעות מהפכניות בעקבות